

Кухарук Х. В.

ЗВО «Університет Короля Данила»

Штанько Я. В.

ЗВО «Університет Короля Данила»

ГАСТРОНОМІЧНО-ІСТОРИЧНИЙ РЕПОРТАЖ: ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТОРІТЕЛІНГУ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТУ В. ШАБЛОВСЬКОГО «КУХНЯ ТЕРОРУ»)

Мета статті – виявити і визначити лінгвостилістичні засоби вираження сторітелінгу, здійснити їхню типологізацію, а також описати ключовий лінгвостилістичний інструментарій а саме у гастрономічно-історичному репортажі «Кухня терору, або як збудувати імперію ножем, ополоником і виделкою» Вітольда Шабловського. У контексті лінгвостилістичних засобів вираження репортажного сторітелінгу – описати домінуючі особливості гастрономічно-історичного репортажу, зосередивши увагу на реконструкції подій та героїв минулого, а не на інтерв'ю з респондентами, як це притаманно для, наприклад, новинного репортажу. Виокремити та описати позамовні засоби побудови репортажного сторітелінгу: інтерв'ю з очевидцями подій, подорож до місць, про які йдеться в наративі, звернення до історичних джерел.

При формулюванні лінгвостилістичного інструментарію використано типологічний метод, при його інтерпретації – описовий та контекстуальний.

У результаті дослідження виявлений та типологізований лінгвостилістичний інструментарій, що експлікує різні семантичні функції у сторітелінгу гастрономічно-історичного репортажу. На прикладі тексту Вітольда Шабловського інтерпретовано його семантичні функції та обґрунтовано, чому він експлікуються чи у щоденникових записах, чи у прямій мові респондентів інтерв'ю, чи у введених у текст історичних джерелах, чи в авторській мові тощо. Також оприявлено та описано позалінгвальні засоби репортажного сторітелінгу, до яких віднесено свідчення очевидців, інтерв'ю з експертами у конкретних темах, подорож автора до місця подій, фактологічні деталі, щоденникові записи. У їх межах встановлено, якими саме лінгвостилістичними засобами вираження експліковані семантичні функції репортажного сторітелінгу.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що «Кухню терору» Вітольда Шабловського можна означити як гастрономічно-історичний репортаж, а відтак висновувати, що на текстовому рівні він має ряд типологізованих ознак, які експлікують жанрові вияви. Серед них – пряма мова, метафора, паралелізм, опис процесу готування страви, найменування, номінативні речення, розмовність, побутовість, факт парадоксу, фактологічна деталь, співставлення чисел, еліптичні контекстуальні речення, фактологічний фрейм, принцип контрасту і парадоксу, а також мовчання.

***Ключові слова:** фактологічна деталь, фактологічний фрейм, мовчання, репортажний сторітелінг, лінгвостилістичний інструментарій, гастрономічно-історичний репортаж.*

Постановка проблеми. Разом із появою гастрономічних турів у світі та Україні у журналістиці з'явився гастрономічний репортаж [2]. Насамперед він оприявлює культуру того чи іншого регіону, народу тощо, а разом з тим може висвітлювати і його минуле. Тому можна говорити про гастрономічно-історичний репортаж. У контексті появи цього жанру важливо

укласти та описати типологію лінгвостилістичного інструментарію, який експлікує репортажний сторітелінг. На матеріалі тексту Вітольда Шабловського «Кухня терору» та його приналежності до гастрономічно-історичного репортажу загалом потрібно укласти і вивчити такі типологічні моделі. Тому цей аспект у журналістикознавстві актуальний.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про історичний польський репортаж у контексті межі між правдою і фікцією писала Олена Шеремет [11].

Історичний репортаж Вітольда Шабловського, а саме «Кулемети й вишні» [9] досліджували з погляду українського сприйняття реалій українсько-польських відносин 1943 р. на Волині Олесь Нахлік [5], з точки зору жанрової форми Олена Шеремет [12], з позиції реалізації феномену пам'яті Лілія Лавринович [3].

«Кухню терору» Вітольда Шабловського як гостросюжетне гастрономічне дослідження розглядала в інформаційному фокусі гастрономічної традиції імперської кухні Наталя Городнюк [1].

Постановка завдання. Ціллю статті є виокремити та описати релевантні типологічні одиниці у системі лінгвостилістичного інструментарію репортажного сторітелінгу, а саме – у гастрономічно-історичному репортажі «Кухня терору» Вітольда Шабловського. Відтак об'єктом дослідження є лінгвостилістичні засоби вираження у репортажному сторітелінгу, а предметом – особливості їх реалізації у гастрономічно-історичному репортажі «Кухня терору» Вітольда Шабловського.

Виклад основного матеріалу. Релевантною ознакою репортажу є присутність автора на місці події. Відтак побудова текстового нарративу відбувається так, щоб реципієнт побачив, почув, відчув та сприйняв інформацію, наче сам перебуває в описаній у репортажі ситуації. Коли мова йде про історичний репортаж – завдання автора ускладнюється та видозмінюється, адже потрібно реконструювати події минулого. Не достатньо власних спостережень, рефлексій та аналізу історичних подій.

Як правило, журналіст звертається до *свідчень очевидців*, учасників подій, до прикладу, як Войцех Тохман при написанні історичних репортажів про геноцид в Руанді у 1994 р. [6] та про війну в Боснії та Герцеговині у 1992–1995 рр. [7]. Також – це *подорож до місць*, про які йдеться в історичному репортажному нарративі, як це зробив Вітольд Шабловський [8; 9; 10] для реконструкції, а відтак *співставлення та порівняння* минулого й сьогодення. А що найголовніше, як розпочинає один зі своїх репортажних текстів Катажина Кобилярчик, – «*головні герої цієї книги мертві*» [4, с. 6], тобто акценти і домінанти історичного репортажу не так на інтерв'ю з героями-очевидцями, історичних джерелах чи деталях побуту, які допомагають реконструювати минуле, як на об'єктах і суб'єктах, яких уже фізично немає, але які є ключовими. Завдання репортажиста – зібрати макси-

мальну суму фактів про них і відтворити події, які є релевантною ознакою репортажу.

Одним із таких домінантних фактів у тексті Вітольда Шабловського «Кухня терору», що є основним фокусом, через який оприявлюється та реконструюється історична дійсність, є їжа. По суті можна артикулювати цю книгу як *один з перших гастрономічно-історичних репортажів* сьогодення.

Попри гастрономічну тему, яка є не останньою за змістом у тексті, акцент репортажу все-таки не на їжі, а на подіях минулого. Натомість страви – репортажна *фактологічна деталь* – навколо якої вибудовується текстовий сторітелінг. Наприклад, останні дні Советського Союзу у 1991 р. Вітольд Шабловський відтворює через «*гуляш із дикого кабана*», а розповідає про нього Поліна Івановна, кухарка з білорусі: «*Ви запитували, що подавали на останню вечерю Советського Союзу. Отже, були ковбаси, були салати, були сири, було трохи кав'яру, трохи риби, трохи котлет. Але головною стравою був кабан, якого вполював прем'єр України. А точніше, гуляш із цього кабана*» [8, с. 323]. Тут ідеться про підписання Б. Єльцином, Г. Бурбулісом, С. Шушкевичем, В. Кебічем, Л. Кравчуком, В. Фокіним Біловезької угоди [14]. Вітольд Шабловський наводить пряму мову В. Кебіча: «*... був кінець 1991 року. Тоді всі советські республіки, крім Казахстану, підписали декларації незалежності. Я вже тобі казав, що ССРСР був трупом, потрібен був лише судмедексперт для підписання свідоцтва про смерть. І ми стали судмедекспертом. А Біловезька угода – свідоцтвом*» [8, с. 323].

Далі детальніше виокремлюємо та розглядаємо *лінгвостилістичний інструментарій сторітелінгу*, а саме які фактори робить цей нарратив репортажем (див. рис. 1).

Передати усі складові подій, які є поза офіційними документами, офіційними інтерв'ю підписантів Біловезької угоди, допомагають якраз інтерв'ю автора з неофіційними, позакулісними, другорядними стосовно історії особами – *пряма мова*. Це кухарка, чиє ім'я змінено, Поліна Івановна та мисливець Степан Мартисюк. Останній розповідає про полювання у пуші, про п'яного Б. Єльцина, який на те полювання не дійшов, про те, як В. Фокін застрелив кабана. Перша оповідачка додає, як кабан стікав кров'ю біля порога кухні на землі і поварі змушені його були переступати, щоб добратися до погребу з алкоголем, як вона просила когось розібрати тушу, і як потім зробила з нього гуляш. А ще знайомство з нею у тексті починається її жалем, що не отруїла їх: «*Усе зло,*

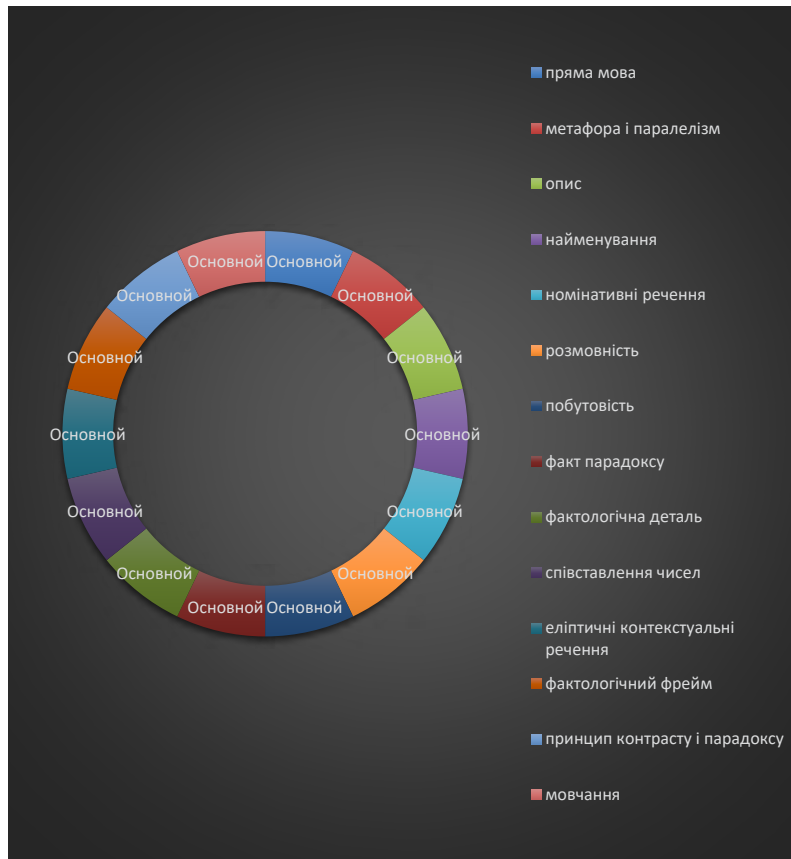

Рис. 1. Лінгвостилістичний інструментарій репортажного сторітелінгу

яке трапилось і в моєму житті, й у світі, почалося того дня – 8 грудня 1991 р. <...> З п'яного Єльцина. І тих двох негідників, які підписали з ним ті ганебні угоди. Як можна було зарізати Радянський Союз» [8, с. 304]. Як видно, кухарка говорить в унісон із наративами і тодішньої, і теперішньої російської пропаганди, бо це суголосно з її світоглядом.

Лінгвостилістичним інструментарієм, який фактично безпосередньо поєднує гастрономічний та історичний дискурси в репортажі є **метафора і паралелізм**. Реалізуються вони у прямій мові респондентки: «А вони через день розібрали нашу країну, як того кабана. Ось і казочці кінець» [8, с. 323]. Цей метафоричний паралелізм підсилює і об'єднує дві магістральні теми книги – їжа та історія.

Ще одним засобом у лінгвостилістичному арсеналі сторітелінгу є **опис процесу готування страви**. З його допомогою з'являється ретроспектива: «Коли бабуся, яка була чудовою кухаркою, ставила каструлю на вогонь, у старших – тих, що пам'ятали Крим – на очі набігали сльози, і вони починали згадувати свої поля, степи, будинки та виноградники. Своїх сусідів», [8, с. 335] – так з'являється історія про депортацію кримських

татар у 1944 р., яку у 2015 році Верховна Рада України визнала геноцидом [13]. Знову ж таки автор передає пряму мову онука депортованих, це Ерфан Кудусов: «А НКВД за два з половиною дні депортував майже дві тисячі людей з Криму до Узбекистану. Не залишилося нікого. <...> І з'ясувалося, що моя мама мешкала в землянці до двадцятирічного віку! В амі, викопаний у землі і прикритий брезентом» [8, с. 336–337].

І навпаки, зринає лексема «голод», коли мова йде про відсутність процесу у зв'язку з відсутністю їжі. Автор оперує фактологічним матеріалом, а за основу бере пряму мову 70-річної Діляри-ханум: «Перший рік після депортації був страшний. Люди були голодні, хворіли. Вони почали вмирати» [8, с. 338].

Також наводить факти в авторській мові, зокрема про те, що «половина кримських татар <...> протягом першого року померла від голоду або через хвороби» [с. 338], що теж знаходить своє підтвердження в окремому інтерв'ю Мустафи Джемілева для «Крим. Реалії» [15].

Окрему роль відіграють **найменування** як лінгвостилістичний інструментарій сторітелінгу. Йдеться про перелицьовування радянською владою символів: «Вони змінили назви мало не всім

населених пунктів, які походили з нашої мови. Нашу медресе XVI ст. – Зинджирли – місце, де в часи Кримського ханства навчалися філософи, поети та астрономи, перетворили на психлікарню» [8, с. 342–343]. Поряд із цим навіть традиційну кримську страву чебуреки змусили назвати «южные пирожки»: «те, що жінка, яка їх пекла, була кримською татаркою, і що вона робила їх точнісінько так само, як сотні років кримські татари на Кримському півострові робили свої чебуреки, не мало жодного значення» [8, с. 343]. Як видно, через елементарне найменування страв і їхню зміну зринає історія про маніпулювання і підміну культурних символів радянською владою.

Тепер повернемося до початку. Перші сенситивні образи, до яких вдається автор «Кухні терору», виражені **номінативними реченнями** і викликають у реципієнта відчуття огиди, оскільки йдеться про їжу, яку виблювали: «Запах бензину, фруктового вина й ледь перетравленої смаженої риби враз ударили у мої ніздрі» [8, с. 13]. Так відкривається читачеві топонім Абхазії, Афону, де раніше розміщувалась літня дача Сталіна – «... це цілком секретне місце. <...> Це місце десятиліттями було доступним для обраних. Сталін помер, Советський Союз зазнав краху, але ніхто не скасував наказ, аби тримати його якнайдалі від сторонніх очей» [8, с. 14–15].

Щоб передати ставлення абхазців до відокремлення Абхазії від Грузії Вітольд Шабловський зберігає **розмовність** як лінгвостилістичний інструментрій: «Росія, Грузія – один хуй, – сказав він, закусуючи чачу кавуном. – І одним, і другим потрібні лише наші пляжі, наші гроші. Ми проливаємо кров, а потім тільки гірше» [8, с. 16]. Це й же прийом застосовує автор і для роз'яснення їхнього ставлення до Сталіна, що співпадає з російською пропагандою: «Добре було лише за Сталіна, – вів далі адміністратор, коли його дружки наливали нам нову чарку чачі. – Він розумів цю землю. Він їв наш хліб, їв нашу рибу, їв нашу сіль» [8, с. 16]. У цьому контексті знову присутня згадка про їжу. І фактор їжі є тим, що зв'язує уявлення ідентичності абхазців, з якими спілкується автор, та радянського тирана: «Сталін був таким, як ми. Він їв те саме, що й звичайні люди. <...> Там, за дачею, стоїть його кухня» [8, с. 16].

Поряд із розмовністю як лінгвостилістичним інструментарієм фігурує **побутовість**, відтак у ситуації, коли оповідач ходить у туалет, він, наче між іншим, заглядає через вікно у сталінську кухню. Цей комунікативно-побутовий фрейм, як і попередній антропологізує текст, не допускає

оповідного пафосу у репортажі: «Ми знову випили, чача зашуміла в моїй голові. Шашлики допікалися на відкритому вогні, а я пішов відлунити. Я вибрав собі місце одразу ж за кухнею Сталіна, а повертаючись заглянув туди через вікно. Усе, як на самій дачі було оригінальне – і пальники, і підлоги, і стіл, і навіть баняки й табурети» [8, с. 17].

Як бачимо, завдяки розмовності та побутовості **репортажна комунікація** з читачем стає більш безпосередньою і позбавляє комунікативних бар'єрів, натомість показує, що і оповідач, і його герої, і читачі – абсолютно однакові. Це одна із **семантичних функцій лінгвостилістичного інструментарію репортажного сторітелінгу** – усунути комунікативний бар'єр між мовцем і реципієнтом. Ідеться про те, щоб наблизити і занурити читача в атмосферу подій, зробити його співучасником подій, активним спостерігачем. Дати можливість додумувати і доуявлювати візуально-комунікативні обриси, аудіальні реалії та задіювати інші сенситивні відчуття тощо. Таким чином, до фактів, які відрізняють репортаж від художнього тексту, додається емоційна, чуттєва сторона, що створює також ефект присутності.

Поруч із цими лінгвостилістичними інструментами репортажної комунікації є художній прийом – **паралелізм**. З його допомогою автор зв'язує події минулого і сьогодення. З єдиною різницею, що колись ті ж страви куштував герой минулого, а зараз він сам: «Тож я накладаю паштет завтовшки з палець, бо, по-перше, я так люблю, а по-друге, так справлюприємність моїй господині. Кладу на це огірочок. Ми піднімаємо тост за зустріч і за знайомство, – і вже за якусь мить я занурюю свої смакові рецептори в м'яну мазь, майже таку саму, яку їли нещасний цар Ніколай II і його родина, поки більшовики не поставили їх до стіни і не розстріляли» [8, с. 21].

У контексті гастрономічної теми автор послуговується також **щоденниковими записами**, де царська родина детально описувала страви, які їм подавали [8, с. 26]. Однак це поряд із подорожжю до місця події, свідченнями очевидців тощо є позамовним засобом вираження репортажного сторітелінгу. З оповіді також дізнаємося, що на придворну кухню мали величезний вплив французи [8, с. 27].

Навіть у процесі коронації Ніколая II, як розповідає Вітольд Шабловський, їжа відіграла колосальну роль. Цю ситуацію автор описує так: «18 травня 1896 року пів мільйона росіян зібралося на Ходинському полі <...> бо їм пообіцяли безплатну їжу та сувенірні столові сервізи. Коли

вранці там відкрили ятки, юрба кинулася на них так, що понад 2 тис. осіб розтоптали і з них понад тисячу людей померло» [8, с. 28]. Далі висновує, що цар не надав цьому ніякого суттєвого значення, натомість розважався на балу. Цей прецедент сформував величезне непорозуміння між ним і народом.

Не оминув автор «Кухні терору» і **факт парадоксу**, коли більшовики спустошили царський винний погріб Зимового палацу, а все, що не встигли випити – вилили до р. Неви: *«Зібрані там трунки коштували великих статків – понад 5 мільйонів доларів. Цар не міг зрозуміти, чому хтось вилив дороге вино в річку»* [8, с. 31].

Факт парадоксу як лінгвостилістичний інструментарій репортажного сторітелінгу навколо випивки репрезентує парадокс у когнітивному сприйнятті царем того, що відбувалося у 1917 р. в імперії. У цьому поведінковому фреймі, який виведений як факт у «Кухні терору» ретранслюється суть більшовицького погляду на життя – повна нівеляція та знецінення аристократизму, високого стилю, смаку, усунення будь-якими способами конкурентів (навіть потенційних) тощо, що в недалекому майбутньому логічно привело і до страти царської сім'ї.

У процесі страти, як не дивно, теж фігурує кухар і їжа, підкреслює Вітольд Шабловський. Перший момент – те, що *«першим загинув цар. Одразу ж після нього – кухар Харітонов»* [8, с. 34]. Другий – напередодні страти більшовики замовили 50 яєць і ніхто з царської родини не розумів для чого. Як виявилось, *«50 яєць, приготованих черницями Ново-Тіхвінського монастиря, були провіантом для групи місцевих селян, яка мала викопати могилу для Романових»* [8, с. 34], *«Тіло царя скинули на тіло його кухаря. Царські ребра впали Харітонову на голову»* [с. 35]. Цей приклад лінгвостилістичного інструментарію можна назвати **фактологічна деталь**, яку можна розцінювати, як аналогію до художньої деталі з тією різницею, що вона не є вигаданою.

У контексті історичного терору, навколо якого побудований історичний репортаж також ідеться про харчування ще одного тирана – Леніна.

Розповідь про нього веде екскурсивний, чий наратив побудований за класичною схемою російської пропаганди. Коротко підсумовуючи цю історію: *«Парадоксально, але найкраще він харчувався тільки тоді, коли за нього брався цар»* [8, с. 44]. Йдеться про те, що у в'язниці й на заслання, тай навіть в еміграції їжа була збалансована і регулярна, на відміну від решти життя.

В історії кухні Леніна має місце і рекламний іміджмейкерський трюк теперішнього президента росії – владіміра путіна – ідеться про розтиражовану у медіапросторі статтю, де він розповідає, що його дід – Спірідон був поваром у Леніна, Сталіна [8].

Унаслідок непродуманої і недолугої політики «воєнного комунізму», яку організував Ленін, у селах колишньої імперії розпочинався голод, повстання. А щоб запобігти цьому та утримати владу вождь запровадив масштабні репресії, – підкреслює Вітольд Шабловський: *«У царські часи розстрілювали за різні провини до тисячі людей на рік. Це багато, але коли більшовики прийшли до влади, ця кількість зросла до 50 тисяч (!) у рік»* [8, с. 58]. Тут лінгвостилістичним інструментарієм є **співставлення чисел**. Також варто доповнити думку автора «Кухні терору» у тому, що червоний терор також був інструментом у боротьбі за утримання влади.

Якщо продовжувати статистику у межах співставлення чисел, то і за кількістю і хронологічно варто перейти до сталінського Голодомору в Україні у 1932–1933 рр..

Голод у тексті репрезентується не метафорами, паралелізмами чи іншими тропами. Тут основним лінгвостилістичним інструментарієм є факт. А точніше – факт-спогад. Бо усі факти, що викладені у «Кухні терору» про голод в Україні цього періоду, є зі слів очевидців, що пережили Голодомор 1932–1933 рр., а також онуків, дітей очевидців, які переповідають їм раніше розказане. Як правило, означень катма, натомість здебільшого фігурують називні речення, прості, не поширені. У цій частині репортажного сторітелінгу спрацьовує медійний закон – викинути з тексту все, що можна викинути, щоб залишився основний зміст. Як видно, самі респонденти говорять лапідарно. І чим менше слів у синтаксичних одиницях – тим більше змісту і сенсу у них.

До прикладу: *«Ми їли все, що вдавалося знайти. Плісняву. Деревну кору. М'ясо здохлих тварин. Ми викопували лопухи. Або рвали листя липи – воно трохи гірке, але витримати можна. Особливо, коли не маєш виходу,»* [8, с. 61] – тут лінгвостилістичний інструментарій сторітелінгу – **еліптичні контекстуальні речення**, де з погляду форми вони – не повні, а з погляду змісту – все зрозуміло.

Ще один **фактологічний фрейм**, де теж фігурує лексема на позначення «їжі», адже мова йде тільки про ресурс який дозволяв фізично вижити і не може вважатись їжею з гастрономічної точки зору: *«У Вінницькій області до селянського комі-*

тету привели коваля, який украв пшеничні колоски аби нагодувати трьох своїх дітей: «Вони побили його, мучили, викрутили йому голову задом наперед, а потім скинули його зі сходів» [8, с. 62]. Розглядаємо цей лінгвостилістичний інструментарій саме як фрейм, бо поза контекстом ситуації сама згадка – номінація їжі – не несе семантичного навантаження, яке є у ситуації вбивства за спробу вижити, взявши мізерну кількість «їжі».

Окремим лінгвостилістичним інструментарієм, який реалізовується у тексті репортажу, де йдеться про Голодомор 1932–1933 рр. є **принцип контрасту і парадоксу**. За допомогою якого перелицьовується зміст сказаного, як негатив у фотографії. Ось один із таких прикладів: «Ігри в дитсадку теж не виглядали як дитячі забави. Ми приходили, вихователька щось говорила, і кожен сідав у своєму кутку. Уяви собі групу з тридцятьох дітей, які не грають, бо не мають сил. Бо вони голодні. Тож ми сиділи отак, маялися і дримали. Кілька разів, я добре це пам'ятаю, котрась дитина вже з цієї дримоти не поверталася» [8, с. 69].

Цей же принцип контрасту діє і в інших фактологічних фреймах: «Сьогодні здається неймовірним – убити людину за кілька буряків. Але ті, в кого він хотів їх украсти, самі боролися за життя» [8, с. 63], «...понад 6 мільйонів українців. Кожні сім хвилин хтось в Україні вмирав від голоду» [8, с. 62].

Такий самий інструментарій присутній і в свідченні очевидиці Голодомору про канібалізм: «І одного дня я почула, як хтось каже, що Ганька з'їла своїх дітей. Вона збожеволіла від голоду. І знаєш, страшно, що нас це зовсім не здивувало. Ми всі знали, що так сталося, бо вона мала дітей, і вони потім одне за другим зникали, а тіл не було. Мама нам лише сказала: за жодні скарби ви не повинні ходити до Ганьки Картоплевої» [8, с. 70].

У контексті вище зазначеного зринає ще одна дослідницька проблема: як у класифікацію гастрономічного дискурсу ввести слово «Голодомор». Варто зазначити, що насамперед у «Кухні терору» йдеться про репресії, які чинила радянська влада стосовно колонізованих країн, а відтак на першому місці йдеться про історичні реалії, натомість гастрономічні теми є лише інструментом репрезентації минулої дійсності, фокусною деталлю репортажного сторітелінгу. Тому Голодомор 1932–1933 рр., їжа, яка була, і та, якої не було (про що розповідають в інтерв'ю очевидці) – роз-

глядається у контексті репресій, терору: як основа для фізичного виживання українців, а не як об'єкт гастрономії, хоч де-факто можна відносити її до цієї сфери.

Підтвердженням цього можна вважати пряму мову респондентки: «Перед голодом, тут, на моїй вулиці, стояло 16 будинків; у кожному мешкало по 10, 12, 15 осіб. Було повно дітей; я пам'ятаю, як за рік перед голодом увесь час ми гралися на вулиці. А після голоду? Тут був цвинтар. <...> Майже не було дітей, а ті, що лишилися, не мали сил жити» [8, с. 75].

Ще один лінгвостилістичний інструментарій, який фігурує у репортажному сторітелінгу «Кухні терору» та є на перший погляд парадоксальним стосовно слововираження – це **мовчання**.

Як правило, автор використовує цей лінгвостилістичний засіб наприкінці розділу. Що зумовлює для читача можливість для особистих рефлексій над прочитаним фактологічним матеріалом: «Це країна померлих. Померлих, яких не могли гідно поховати. <...> Тут лежать усі ті, яких звозили возами. <...> Ми стоїмо якийсь час у тиші. Немає слів, які можна було би промовити в такому місці» [8, с. 78–79].

Також цей лінгвостилістичний інструментарій використовується у постскриптіумі: «Через два тижні після того, як ми відвідали її з пані Ганею, пані Віра Мортко померла. Ми були свідками останньої зустрічі сестер, які дивом пережили Великий Голод» [8, с. 83]. Такі стилістичні фрагменти не потребують додаткових сторонніх коментарів та пояснень – автор залишає місце для особистих читацьких роздумів.

Висновки. Репортажний сторітелінг передбачає ряд засобів, які репрезентують фактологічну дійсність. Серед них – подорож до місць, про які йдеться у розповіді, інтерв'ю в очевидців подій, а також у їхніх нащадків чи експертів у темі, про яку йдеться, щоденникові записи. На текстологічному рівні ключову роль акумулюють лінгвостилістичні засоби вираження репортажного сторітелінгу. У гастрономічно-історичному репортажі «Кухня терору» Вітольда Шабловського виокремлюємо таку їхню типологічну канву: пряма мова, метафора і паралелізм, опис процесу готування страви, найменування, номінативні речення, розмовність, побутовість, факт парадоксу, фактологічна деталь, співставлення чисел, еліптичні контекстуальні речення, фактологічний фрейм, принцип контрасту і парадоксу, мовчання.

Список літератури:

1. Городнюк Н. Гастрономічна традиція у вимірах історичної пам'яті. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 102–105.
2. Īzhakultura. *Īzhakultura*: веб-сайт. URL: <https://yizhakultura.com/> (дата звернення 7.07.2024)
3. Лавринович Л. «Кулемети і вишні» Вітольда Шабловського: репортаж як пам'ять і пошук. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир, 2022. № Вип. 3 (98) С. 46–56.
4. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/36782/1/6.pdf> (дата звернення 8.07.2024)
5. Кобилярчик К. Струп. Іспанія роз'ятрює рани. Львів: Човен 2021. 320 с.
6. Нахлік О. Прикордоння як територія порозуміння/діалогу чи ворожості/конфлікту в українській рецепції польської літератури другої пол. XX – поч. XXI ст.. *Romanoslavica*. 2019. № 55 (2). Р. 82–94.
7. Тохман В. Сьогодні ми намалюємо смерть. Львів: Човен, 2023. 180 с.
8. Тохман В. Ти наче камінь їла. Львів: Човен, 2022. 120 с.
9. Шабловський В. Кухня терору, або як збудувати імперію ножем, ополоником і виделкою. Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. 376 с.
10. Шабловський В. Кулемети й вишні. Історії про добрих людей з Волині. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 352 с.
11. Шабловський В. Як нагодувати диктатора. Львів: Видавництво Старого Лева, 2020. 256 с.
12. Шеремет О. Літературно-теоретичні традиції польського репортажу. *Від Бароко до постмодернізму*. 2013. №17. С. 64–69.
13. URL: <https://zarlit.dp.ua/index.php/ВР/article/view/12/12> (дата звернення 8.07.2024)
14. Шеремет О. Проблематика пам'яті в сучасному польському репортажі (на прикладі «Кулеметів і вишень» Вітольда Шабловського). *Синopsis: текст, контекст, медіа*. 2017. № 3 (19). С. 28–38.
15. Постанова «Про визнання геноциду кримськотатарського народу». *Верховна Рада України*: веб-сайт.
16. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/119029.html> (дата звернення 7.07.2024)
17. Угода про створення Співдружності Незалежних Держав. *Верховна Рада України*: веб-сайт.
18. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_077#Text (дата звернення 7.07.2024)
19. У перші два роки депортації загинула майже половина кримськотатарського народу. *Крим. Реалії*: веб-сайт.
20. URL: <https://ua.krymr.com/a/news-dzhemiliev-deportatsia-krymskykh-tatar-krym/32951241.html> (дата звернення 7.07.2024)

**Kukharuk Kh. V., Shtanko Ya. V. GASTRONOMIC-HISTORICAL REPORT:
LINGUISTIC-STYLISTIC TOOLKIT OF STORYTELLING
(BASED ON V. SHABLOVSKY'S TEXT "THE KITCHEN OF TERROR")**

The purpose of this article is to identify and define linguistic-stylistic devices used for storytelling, specifically in the gastronomic-historical reportage "The Kitchen of Terror" by Witold Shablowski. We aim to typologize these devices and describe the key linguistic-stylistic toolkit employed.

Within the context of linguistic-stylistic expression in reportage storytelling, we focus on dominant features of gastronomic-historical reportage, emphasizing the reconstruction of events and historical figures rather than relying on interviews with respondents, as is common in news reporting. Additionally, we highlight extratextual elements used in constructing reportage storytelling.

Our approach involves typological analysis, descriptive interpretation, and contextual examination. Through this research, we identify and typologize the linguistic-stylistic toolkit that serves various semantic functions in gastronomic-historical reportage. Using Witold Shablowski's text as an example, we interpret their semantic functions and justify why they are employed—whether in diary entries, direct speech from interviewees, historical sources embedded in the text, or the author's own language.

Furthermore, we explore extralinguistic elements of reportage storytelling, including eyewitness accounts, expert interviews on specific topics, the author's travel to the scene of events, factual details, and diary entries. Within these elements, we establish how specific linguistic-stylistic devices express the semantic functions of reportage storytelling.

In summary, "The Kitchen of Terror" by Witold Shablowski can be classified as gastronomic-historical reportage, and at the textual level, it exhibits typologized features that align with the genre. These features include direct speech, metaphors, parallelism, descriptions of cooking processes, naming, nominative sentences, conversational style, everyday language, paradoxical facts, factual details, numerical comparisons, elliptical contextual sentences, factual frames, the principle of contrast and paradox, and even silence.

Key words: *factual detail, factual frame, silence, reportage storytelling, linguistic-stylistic toolkit, gastronomic-historical reportage.*